

Lešany (k. ú. Lešany u Prostějova, okr. Prostějov)

Intravilán obce, parc. č. 298.

Kultura s lineární keramikou. Sídliště. Plošný odkryv. Záchraný výzkum. Uložení nálezu: Ústav archeologické památkové péče Brno, v. v. i.

Lokalizace: WGS-84: 49.4976919N, 17.0251158E

V měsících únoru až říjnu 2022 probíhal v Lešanech u Prostějova záchraný archeologický výzkum realizovaný prostějovským pracovištěm Ústavu archeologické památkové péče Brno, v. v. i., v souvislosti s výstavbou souboru osmi rodinných domů a jejich napojení na inženýrské sítě. Byly odkryty, prozkoumány a zdokumentovány celkem na tři desítky terénních archeologických situací. Ty poukazují na opakované osídlení stavbou dotčeného místa, a to již od 6. tisíciletí před naším letopočtem, což dokládají stopy sídlištních aktivit kultury s lineární keramikou. Prozkoumaný objekt K 531/2022 (obr. 22) dokresluje již tak velmi intenzivní neolitické osídlení katastrálního území dnešních Lešan (cf. Fojtík 2002, 56).

Literatura

Fojtík, P. 2002: Pravěké a raně středověké osídlení katastru obce Lešany (okr. Prostějov). *Střední Morava* 15, 55–84.

Obr. 22. Lešany. Objekt kultury s lineární keramikou. Foto P. Fojtík.

Fig. 22. Lešany. Linear Pottery feature. Photo by P. Fojtík.

Summary

A Linear Pottery feature (Fig. 22) discovered on plot No. 298 in Lešany (Prostějov District) represents the oldest component of the human occupation at the site.

Pavel Fojtík

Lipůvka (okr. Blansko)

„Za Horními cestami“, parc. č. 917/2.

Zemědělský pravěk. Neurčený areál. Plošný odkryv. Záchraný výzkum. Uložení nálezu: Muzeum Blanenska, p. o.

Lokalizace: WGS-84: 49.3341581N, 16.5547686E

Při přístavbě skladovací haly pro firmu VECOM real s.r.o. byl v březnu 2022 na skryté ploše v hloubce asi 60 cm zjištěn menší zahroubený objekt 501. Už na první pohled se jej podařilo dobře identifikovat díky tmavší výplni ve světlém podloží (obr. 23). Parcela č. 917/2, na níž byl objekt zachycen, se nachází na jižním průmyslovém okraji Lipůvky, v polní trati „Za Horními cestami“, a jedná se dosud o první zde výzkumem zjištěný pozůstatek snad pravěkého sídelního areálu. Oválný objekt o průměru 80–90 cm a maximální hloubce 35 cm neobsahoval kromě drobných zrněk uhlíků žádné artefakty, které by pomohly s datací nebo s objasněním jeho funkce. Objekt se nacházel v pravém horním rohu skryté plochy, takže je možné, že další objekty dosud neznámé lokality se nacházely severovýchodním směrem. Jihozápadně od objektu nebyly žádné další archeologické situace pozorovány. Nejbližší pravěké, zejména neolitické, osídlení bylo povrchovými sběry zjištěno na polích ve vzdálenosti 300–400 m všemi směry, jižně v trati „Pod Maňůvkou u Trojice“, jihozápadně v trati „Široká“, východně v trati „Klíný“, a severně v trati „Nad Cihelnou“ byl při stavbě rodinných domů a budování inženýrských sítí dokonce prozkoumán rozsáhlý sídelní areál kultury s lineární keramikou (Doležel 1985, 86; Bartík 2020, 67–68; Kos, Přichystal 2022, 132).

Literatura

Bartík, J. 2020: Příchod zemědělců. In: M. Novák (ed.): *Blanensko a Moravský kras v pravěku*. Blansko: Muzeum Blanenska, p. o., 57–89.

Doležel, J. 1985: Pravěké a raně středověké osídlení Tišnovska – předběžné výsledky povrchového průzkumu v letech 1979–1983 (okr. Blansko, Brno-venkov). *Přehled výzkumů* 1983, 85–89.

Kos, P., Přichystal, M. 2022: Lipůvka (okr. Blansko). *Přehled výzkumů* 63(1), 132–133.

Obr. 23. Lipůvka. Zahroubený objekt identifikovaný v pravém horním rohu zkoumané plochy. Foto M. Novák.

Fig. 23. Lipůvka. Sunken feature situated in the upper right corner of the excavated area. Photo by M. Novák.

Summary

A small sunken feature belonging to an as-yet-unknown settlement area, probably from the prehistoric period (Fig. 23), was discovered during a storage hall construction in 'Za Horními cestami' field (Lipůvka cadastral area, Blansko District) in the industrial zone in the south of the village. No finds were recovered from the feature.

Marek Novák

Lovčice (k. ú. Lovčice u Kyjova, okr. Hodonín) „Hluboký důl“.

Lengyelská kultura. Příkopové ohrazení. Sonda. Průzkum. Uložení nálezu: Archeologický ústav AV ČR Brno, v. v. i.

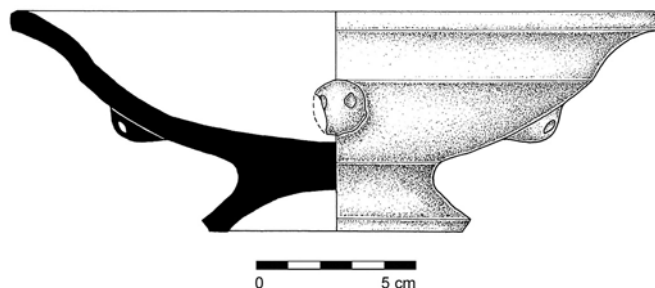
Lokalizace: WGS-84: 49.0923528N, 17.0772036E

Od roku 2020 probíhá pod záštitou Archeologického ústavu AV ČR, Brno, v. v. i., systematický výzkum lengyelského osídlení Ždánického lesa, jež iniciovala série objevů E. Urbana, kterému se zde podařilo na digitálním modelu reliéfu objevit několik nových výšinných poloh neolitického stáří, z nichž některé vykazují prokazatelně relikt ohrazení (cf. Čížmář et al. 2021; Urban, Bartík 2022). Mezi jednu z těchto nově identifikovaných lokalit se řadí také ta v Lovčicích, v trati „Hluboký důl“, kterou se podařilo v letech 2021 a 2022 v rámci několika terénních prospekci také ověřit přímo v terénu. Lokalita se nachází na protáhlé ostrožně vymezené ze dvou stran (východu a západu) strmými svahy. Ze severu je lokalita přístupná pouze úzkým pasem. Směrem k jihovýchodu přechází terén v úzký hřeben, jenž pozvolna klesá až k severovýchodnímu okraji intravilánu Lovčic. Jedná se tak o výšinnou, strategicky situovanou polohu, která je zároveň z východu i západu obtékána drobnými vodotečemi (Soudným a Lovčickým potokem / Syslůvkou). Nadmořská výška se na ohrazené ploše pohybuje mezi 395–410 m.

Identifikované ohrazení má nepravidelně oválný tvar o rozměrech cca 310 × 240 m. Na lidarovém snímku i v terénu se na severní, východní a částečně i jižní straně (terén je zde rozbrázděn reliktu úvozových cest) projevuje jako mělká, nevýrazná prohlubeň představující patrně relikt jediného příkopu. Západní strana se projevuje jako výrazná terasa, následovaná valovitým tělesem (místy i přes 1 m vysokým). Zde však zůstává otázka přítomnosti zahloubeného příkopu, který není v terénu patrný. Terasa je v některých místech tak pečlivě zarovnaná, že je zde přítomnost příkopu spíše nepravděpodobná (z obranného hlediska by přítomnost příkopu v těchto místech ani nedávala smysl). Situace se v terénu místy jeví poměrně nepřehledná, zejména v důsledku osazení téměř celé východní strany lokality mladým neprostupným lesem.

Prozatím byla na jednom místě v nevýrazné depresi u jihozápadní části ohrazení položena drobná zjišťovací sonda, která zde potvrdila výskyt antropogenně ovlivněných uloženin. Ze sondy pochází menší kolekce keramiky, umožňující datování do mladšího stupně lengyelské kultury. Za pozornost stojí především téměř kompletní miska na nízké nožce se silně rozevřenými plecemi, která je pod maximální výdutí zdobena čtveřicí drobných výčnělků typu „sovi hlavička“ (obr. 24).

Nově objevená lokalita zapadá do pomalu rysujícího se obrazu intenzivních lidských aktivit v závěru neolitu v prostoru Ždánického lesa a otevírá velmi zajímavou otázku motivace výstavby série výšinných ohrazených areálů v tomto prostoru. Výzkum lokality bude dále pokračovat.

Obr. 24. Lovčice. Mísa na nožce ze zjišťovací sondy. Kresba K. Augustinová.

Fig. 24. Lovčice. Bowl on a low foot recovered from the test pit. Drawing by K. Augustinová.

Literatura

- Čížmář, I., Hajnalová, M., Martínek, J., Parma, D., Popelka, M., Urban, E. 2021: Nová pravěká ohrazení na Vyškovsku. Výsledky využití digitálních výškopisných modelů a terénní prospekce v roce 2020. *Pravěk. Nová řada* 29, 193–208.
- Urban, E., Bartík, J. 2022: Mouřínov (okr. Vyškov). *Přehled výzkumů* 63(1), 136–137.

Summary

Systematic research on the Lengyel occupation in the Ždánice Forest (Hodonín District), including 'Hluboký důl' field, continued in 2022. By studying the digital elevation model, E. Urban identified remains of the unknown oval-shaped ditch enclosure measuring approximately 310 × 240 m. The finding was subsequently verified in the field with a test pit that was dug at the southwestern edge of the site in a place where the steep slope starts. The excavation yielded a small assemblage of pottery dating to the late phase of the Lengyel culture. Of particular note is a nearly whole bowl on a low foot with distinctive shoulders, which is decorated in its widest part with four small protrusions ('owl-head type'; Fig. 24). This newly discovered site broadens our knowledge of the intensity of human activities in the Chřibý area during the Late Neolithic period, and also raises the issue of the motivation of building a series of hilltop enclosed settlements in this region.

Jaroslav Bartík, Eliáš Urban

Mělčany (k. ú. Mělčany u Ivančic, okr. Brno-venkov) „Pod Nivou“.

Neolit. Neurčený areál. Povrchový sběr. Průzkum. Uložení nálezu: Archeologický ústav AV ČR Brno, v. v. i.

Lokalizace: WGS-84: 49.0719242N, 16.4993789E

V roce 2022 byly objeveny na ortosnímčích zemského povrchu porostové příznaky (obr. 25), které v této trati indikovaly potenciální stopy lidských aktivit. Existence nové lokality byla následně potvrzena povrchovou prospekci, kterou byl získán nepočtený archeologický materiál datovatelný do neolitu (pravděpodobně do období kultury s moravskou malovanou keramikou). Podmínky pro povrchový průzkum ovšem nebyly optimální. Mezi nálezy je zastoupena zejména štípaná kamenná industrie z rohovce typu Krumlovský les, sestávající převážně z preparačních úštěpů a suroviny se zkusnými údery. Lokalita se rozprostírá na mírném jihozápadním svahu, pozvolna klesajícím až k toku nedaleké řeky Šatavy. Nadmořská výška zde osciluje od 226 do 238 m. Zda identifikované kruhové či oválné příznaky indikují stopu nového sídliště či dílenského areálu blíže upřesní až další plánovaný výzkum.